

Recenzja

Elwira Marszałkowska-Krześ, *Wpisy w rejestrze przedsiębiorców dotyczące spółek handlowych,*

Warszawa 2004, s. 247

Książka ma interesującą kompozycję. Łączy w sobie cechy publikacji naukowej z opracowaniem podręcznikowym, dowodząc, że o sprawach trudnych i skomplikowanych można pisać komunikatywnie, przystępnie, a także komercyjnie. Jest to nie lada sztuka i rzadka umiejętność, którą – jak wiadomo – posiadają nieliczni autorzy, a do których zalicza się także E. Marszałkowska-Krześ. Autorka jest znaną osobą na rynku prawniczym. Jest autorką wielu artykułów, glos i monografii z zakresu prawa cywilnego, procesowego i handlowego. W ramach „Pytań i odpowiedzi” publikowała na łamach „Rejenta” (2003, nr 5, 7-8, 9) materiały odnoszące się do problematyki spółek handlowych w praktyce notarialnej.

Recenzowana książka ma jasny i logiczny układ merytoryczny i formalny. Jest zbudowana w klasyczny sposób. Część główną, ujętą w odpowiednie rozdziały, poprzedza wykaz skrótów, bogaty zastaw literatury przedmiotowej i przedmowa Autorki, w której zaznaczone są intencje, jakie przyświecały przygotowaniu tej pozycji.

Celem tej rozprawy była potrzeba opracowania monograficznego aspektów materialnoprawnych i proceduralnych związanych z wpisami rejestru przedsiębiorców do Krajowego Rejestru Sądowego, dotyczącego spółek prawa handlowego.

W rozdziale pierwszym przypomniane zostało pojęcie rejestru, ze wskazaniem na cele ewidencyjne, informujące i ujawniające. W przystępny sposób omówiono organizację rejestru, jego funkcje, system Krajowego Rejestru Sądowego, rejestr przedsiębiorców, zadania Centralnej Informacji Krajowego Rejestru Sądowego, a także źródła prawa, które odnoszą się do systemu rejestrowego. Podane są także dyrektywy i rozporządzenia Rady Wspólnot Europejskich oraz konwencje międzynarodowe.

Rozdział drugi charakteryzuje zasady, jakie obowiązują rejestr sądowy. Są to: zasada jawności formalnej, jawności materialnej, wiarygodności, nieusuwalności wpisów, a także wpisu i zupełności. Część ta wydaje się szczególnie interesująca do notariusza, ponieważ uświadamia skutki prawne związane z wpisami do Krajowego Rejestru Sądowego. Jest równie ważna dla klientów notariuszy, którzy nie mają często świadomości prawnej ani konsekwencji, jakie wywołuje wpis spółki handlowej do rejestru sądowego.

Rozdział trzeci omawia podstawowe instytucje związane z trybem rejestrowym, przypomina co należy rozumieć pod pojęciem postępowania rejestrowego i sprawy rejestrowej, odpowiada na pytania, jaki sąd ma tzw. jurysdykcję krajową, jaka musi być jego właściwość i jak ma kształtować się jego skład. Przedstawiony też zostaje charakter uczestników postępowania rejestrowego, odnoszący się do spółek handlowych, z punktu widzenia ich zdolności sądowych i procesowych, zdolności postulacyjnej, legitymacji do występowania w postępowaniu rejestrowym, a wreszcie istotna dla klientów notariuszy kwestia reprezentacji uczestników w postępowaniu rejestrowym.

W podrozdziale Autorka przedstawia przebieg postępowania, czyli jego wszczęcie, formalne badanie wniosku, merytoryczne badanie wniosku, charakter posiedzenia, postępowanie dowodowe, a na koniec orzeczenia i ich zaskarżanie odnoszące się do rodzaju orzeczeń, uzasadnienia i doręczanie orzeczeń, koszty postępowania, środki zaskarżania. Uwzględniona została także procedura związana z rozwiązaniem spółki na podstawie art. 21 k.s.h., odróżniająca je od tzw. trybu postępowania naprawczego według art. 172 i 327 k.s.h., opartego na przepisach art. 24-33 ustawy o Krajowym Rejestrze Sądowym.

Rozdział czwarty zajmuje się charakterem prawnym i rodzajami wpisów, których jest kilka, i mają one różne znaczenie prawne. Przepisy ustawy o Krajowym Rejestrze Sądowym wyróżniają wpisy pierwotne i wtórne, wpisy dopuszczalne i niedopuszczalne, wpisy z urzędu i na wniosek, wpisy podlegające i niepodlegające ogłoszeniu, a wreszcie wpisy deklaratoryjne, konsytywne i sanujące.

Szczególnie rozbudowany jest rozdział piąty (s. 153- 240). Jest on centralną częścią książki, a przy tym merytorycznym pokazem wiedzy i doświadczenia Autorki, która w sposób systemowy i niezwykle rzetelnie ukazuje wszystkie konsekwencje prawne, jakie wynikają z rodzajów wpisów w rejestrze przedsiębiorców dotyczącym spółek handlowych. Jest to odważna, a przy tym udana próba przeglądu wpisów do rejestru sądowego wraz z ich oceną merytoryczną, wnioskami *de lege ferenda* i *de lege lata*.

Autorka dokonuje selekcji wpisów do rejestru sądowego, istotnych dla obrotu prawnego i gospodarczego. Omawia wpisy związane z transformacją spółek handlowych, a więc odnoszące się do łączenia, podziału i przekształcenia spółek handlowych. Na tle sposobów łączenia się spółek, uregulowanych w kodeksie spółek handlowych, wskazuje na istotne warunki formalnoprawne, jakie muszą zostać spełnione, by procedura łączenia się spółek była prawidłowo wykonana. Eksponuje zwłaszcza uchwałę o połączeniu spółek, legitymację procesową do złożenia wniosku o wpis połączenia spółek do rejestru, sprawę terminu na dokonanie tej czynności, przebieg postępowania rejestrowego, dane zamieszczane w rejestrze, zaskarżenie uchwały o łączeniu, z uwzględnieniem przyczyn i okoliczności procesowych.

W ramach podziału spółek omawia sposoby podziału spółek handlowych, uchwałę o podziale, wpis podziału do rejestru, wnioski o wpis do rejestru, legitymację procesową do dokonania tej czynności, termin i przebieg trybu rejestrowego.

W zakresie przekształcenia spółki przypomina o rodzajach przekształceń, uchwale przekształceniowej, charakterze wpisu, jego wymogach procesowych i trybie postępowania w tym zakresie.

Druga część tego rozdziału dotyczy spółki europejskiej i wpisów związanych z jej pojawieniem się w polskim obrocie prawnym i gospodarczym. Ten fragment opracowania wydaje się szczególnie interesujący dla notariuszy, jako że instytucja spółki europejskiej w prawie polskim jest

konstrukcję zupełnie nową, znajduje się poza kodeksem spółek handlowych, choć korzysta z niektórych rozwiązań jurydycznych zawartych w tej regulacji prawnej.

Europejska spółka akcyjna jest spółką ponadnarodową, posiada osobowość prawną i stanowi swoistego rodzaju standard organizacyjnoprawny, ukształtowany przez przepisy prawa unijnego. Autorka omawia charakter prawny spółki europejskiej, jej podstawy prawne, tryb powstania spółki europejskiej i związane z nią formalności. Wpis spółki europejskiej może wynikać z określonego trybu jej założenia. W ramach założenia spółki przez połączenie zauważa, że sąd, notariusz lub inny właściwy organ w każdym z zainteresowanych państw Unii wydaje zaświadczenie, w którym stwierdza się w sposób niezbyty dokonanie czynności i formalności wymaganych do łączenia spółek. Wydanie zaświadczenia rodzić może pewne wątpliwości co do zakwalifikowania tej czynności do czynności notarialnych i wymaga, bez wątpienia, rozważenia w praktyce notarialnej. Kolejnym sposobem utworzenia spółki europejskiej jest założenie holdingowej spółki europejskiej, założenie zależnej spółki europejskiej, przekształcenie spółki akcyjnej w spółkę europejską, przeniesienie siedziby spółki europejskiej z innego państwa do Polski.

Podobnie jak ważne jest powstanie spółki europejskiej, równie istotnie jest jej wykreślenie z rejestru, które zawsze musi wiązać się z określonym katalogiem przyczyn, takich jak przeniesienie siedziby spółki europejskiej z Polski do innego państwa, niezgodność siedziby spółki europejskiej z deklarowanym miejscem głównym zarządu spółki, przekształcenie spółki europejskiej w polską spółkę akcyjną, co powodować może, że spółka przekształcona wpisywana jest pod nowym numerem Krajowego Rejestru Sądowego.

Innowacyjnym rozwiązaniem organizacyjnoprawnym jest także Europejskie Zgrupowanie Interesów Gospodarczych, które stanowi przedmiot zainteresowania Autorki. Zagadnienie to jest odrębnie uregulowane w prawie unijnym, choć podlega wpisowi do rejestru na zasadach określonych dla spółek jawnych, jeżeli przepisy o spółce europejskiej nie stanowią inaczej. Celem zgrupowania interesów jest ułatwienie albo rozwijanie działalności gospodarczej jego uczestników, polepszenie bądź powiększenie wyników tej działalności, a nie osiągnięcie zysków. Jest to więc typowa organizacja *non profit*, na którą zapotrzebowanie w naszej praktyce go-

spodarczej istniało już od dawna, nie było jednak – oprócz instytucji fundacyjnych – jak dotąd, innych rozwiązań organizacyjnoprawnych. Dobrze się zatem stało, że pojawiło się Europejskie Zgromadzenie Interesów Gospodarczych, którego działalność musi być powiązana z działalnością gospodarczą uczestników i w stosunku do niej może mieć tylko charakter pomocniczy. Ciekawy jest skład uczestników zgrupowania, choć procedura założycielska jest stosunkowo prosta i wymaga zawarcia umowy założycielskiej w zwykłej formie pisemnej. Forma aktu notarialnego ani inna forma szczególna nie jest tu niezbędna. Treść umowy zgrupowania jest też mało sformalizowana, choć, by zgrupowanie zostało zarejestrowane, konieczne jest złożenie określonych dokumentów i przygotowanie wymaganych danych. Wykreślenie Europejskiego Zgrupowania Interesów Gospodarczych z rejestru nie jest zbyt trudne ani też skomplikowane, na co wskazuje Autorka.

Publikację kończy interesujące podsumowanie, w którym znajdują się cenne uwagi i spostrzeżenia. Pojawiają się także ważne wnioski teoretyczne i praktyczne o charakterze *de lege lata* i *de lege ferenda*. Cennym uzupełnieniem jest indeks rzeczowy, który umożliwia sprawne poruszanie się po tej trudnej i skomplikowanej problematyce rejestrowej, tak istotnej zarówno dla każdego prawnika, jak i użytkownika rejestrów sądowych.

Jerzy Jacyszyn